

Toimintasuunnitelma

Fagerstan kunnan suomen kielen hallintoalue

2019–2021

Johdanto

Ruotsin valtiopäivät päätti joulukuussa 1999, että Ruotsi sitoutuu noudattamaan Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaa puiteyleissopimusta (*puitesopimus*) ja Euroopan alueellista tai vähemmistöjen suojelua koskevaa peruskirjaa (*vähemmistösopimus*). Puitesopimuksen tavoitteena on suojata kansallisten vähemmistöjen jatkuvuutta. Vähemmistösopimuksen tavoite on suojata Euroopan kulttuurista monimuotoisuutta. Valtiopäivät tunnusti siten juutalaiset, romanit, saamelaiset, tornionlaaksolaiset ja ruotsinsuomalaiset Ruotsin kansallisiksi vähemmistöiksi sekä romanikielen, jiddišin, saamen, meänkielen ja suomen kansallisiksi vähemmistökieliksi.

Laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (SFS 2009:724) tuli voimaan tammikuussa 2010. Hallituksen vähemmistöpolitiikan päämääränä on vahvistaa vähemmistöjen mahdollisuuksia vaikuttaa, suojata kansallisia vähemmistöjä ja tukea historiallisia vähemmistökieliä siten, että ne säilyvät Ruotsissa.

Fagerstan kunnasta tuli 1. helmikuuta 2014 suomen kielen hallintoalue, joten kunnalla on erityinen vastuu suomen kielen aseman turvaamisesta. Hallintoalueen ruotsinsuomalaisilla on erityisiä lakisääteisiä oikeuksia käyttää suomen kieltä asioidessaan kunnan kanssa. Kunnan vastuulla on muun muassa tarjota esikoulu ja vanhustenhoito joko kokonaan tai olennaisin osin suomen kielellä. Fagerstan kunnan 13 415 asukkaasta (Ruotsin tilastokeskus SCB 30.9.2018) 914 on syntynyt Suomessa, mikä vastaa noin 7 prosenttia väestöstä. Asukkaista 22 prosentilla on suomalainen yhteys (yli 3 000 henkilöä 13 415 asukkaasta), eli he ovat joko syntyneet Suomessa tai vähintään yksi isovanhempi tai äidin/isän isovanhempi on syntynyt Suomessa.

Tavoite

Toimintasuunnitelma sisältää toimintaperiaatteet ruotsinsuomalaisten kielellisen ja kulttuurisen aseman vahvistamiseksi Fagerstassa.

Rahoitus

Kansallisia vähemmistöjä koskeva työ rahoitetaan pääasiassa valtionavustuksella, jonka myöntää Tukholman lääninhallitus. Saamelaiskäräjien lisäksi sillä on hallituksen toimeksianto seurata vähemmistötyötä Ruotsin vähemmistölain ja kielilain perusteella. Fagerstan hallintoalueella on vuosittainen raportointivelvollisuus Tukholman lääninhallitukselle.

Valtionavustus on tarkoitettu nimenomaisesti kustannuksiin, jotka katsotaan vähemmistötyön aiheuttamiksi lisäkustannuksiksi. Toisin sanoen valtionavustusta ei saa käyttää kattamaan kustannuksia, jotka ovat sisältyneet kunnan budjettiin jo aiemmin. Valtionavustusta voidaan käyttää myös yksittäisiin toimiin suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin edistämiseksi.

Kohderyhmät

Lapset ja nuoret ovat ratkaisevan tärkeitä suomen kielen aseman ja kehityksen turvaamiseksi. Heille on varmistettava todelliset mahdollisuudet kaksikielisyyteen ja äidinkielen hallintaan Suomen kulttuurin, uskonnon ja historian tuntemisen lisäksi. Kunnan tehtävänä on säilyttää ja kehittää suomen kieltä sekä edistää suomalaista kulttuuria.

Vanhukset toimivat usein kielen, kulttuurin ja perinteiden säilyttäjinä. Siksi on tärkeää, että suomea puhuvat vanhukset ja vammaiset voivat käyttää kieltään myös jatkossa. Ikääntymiseen kuuluu ajan kuluessa vahvistuva riski, että vanhus menettää kyvyn puhua ja ymmärtää muita kieliä kuin äidinkieltään. Se aiheuttaa kunnalle erityisiä vaatimuksia vanhustenhoidon järjestämiseksi. Suomen kielen hallintoalueena Fagerstan kunta tarjoaa suomen kieltä puhuvia työntekijöitä henkilöille, jotka pyytävät mahdollisuutta saada hoito- ja terveydenhuoltopalvelut kokonaan tai olennaisin osin suomeksi. Vanhusten ja vammaisten on saatava elää aktiivista elämää myös kielellisesti. Heillä tulee olla vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa ja arjessaan, heidän on saatava elää turvallista ja itsenäistä elämää sekä heillä on oltava oikeus hyvään hoitoon ja huolenpitoon omalla kielellään.

Laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä

Ruotsin valtiopäivien päätös kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä perustuu Euroopan neuvoston puitesopimukseen. Kansallista vähemmistöä ei ole määritelty tarkasti, mutta uskonto, kieli, perinteet ja kulttuuriperintö ovat kansallisten vähemmistöidentiteettien tärkeitä tekijöitä. Hallitus täydensi näitä kriteerejä lisäämällä, että kansallisilla vähemmistöillä tulisi olla erityinen yhteenkuuluvuus ja historiallisia tai pitkäaikaisia sidoksia Ruotsiin. Perussuoja muodostuu oikeuksista, jotka kattavat kaikki viisi kansallista vähemmistöä:

- Hallintoviranomaisten tulee tarvittaessa tiedottaa kansallisia vähemmistöjä heidän oikeuksistaan siihen sopivalla tavalla.
- Yhteisöllä on erityinen vastuu suojata ja edistää kansallisia vähemmistökieliä. Lisäksi sen tulisi edistää kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kulttuuriaan Ruotsissa.
- Erityisesti lasten kulttuuri-identiteetin kehitystä ja oman vähemmistökielen käyttöä on edistettävä.
- Hallintoviranomaisten tulee antaa kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin kysymyksiin ja kuulla tällaisissa kysymyksissä vähemmistöjen edustajia mahdollisuuksien mukaan.

Strategia

Vähemmistöjen oikeuksia koskevat toimenpiteet toteutetaan ensisijaisesti paikallisella tasolla, joten toimiva vuoropuhelu kunnan kanssa on tärkeää. Fagerstan kunnan suomenkielinen neuvotteluryhmä perustettiin 30. tammikuta 2014.

Neuvotteluryhmän tavoitteena on antaa kunnalle lisää tietoa suomenkielisen vähemmistön edellytyksistä ja tarpeista. Neuvotteluryhmän näkökulmat ja ehdotukset välitetään kunnan organisaatioon. Neuvotteluryhmässä keskustellaan myös valtionavustuksen käytöstä.

Neuvotteluryhmä kokoontuu vähintään viisi kertaa vuodessa.

- Fagerstan kunnan suomen kielen hallintoalueen koordinaattori osallistuu suomen kielen hallintoalueiden koordinaattoreiden kansalliseen verkostoon.
- Fagerstan kunnan suomen kielen hallintoalueen koordinaattori osallistuu läänin suomenkielisten hallintokuntien verkostoon.
- Fagerstan kunnan suomen kielen hallintoalueen koordinaattori osallistuu Finnet-verkostoon (kulttuuriverkosto).

Tiivis yhteistyö suomen kielen neuvotteluryhmän ja kunnan vähemmistökysemyksiä koskevien toimintojen välillä on tärkeää. Sisäisen työryhmän tulee koostua suomen kielen hallintoalueen koordinaattorista ja eri toimintoihin osallistujista. Tarkoituksena on kehittää yhdessä suomenkielistä toimintaa Fagerstan kunnassa, saavuttaa toimintasuunnitelman päämääriä ja täyttää siten lainmukaisia pyrkimyksiä.

Tavoitteet ja toiminta

Kunnan yleiset tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet
<p>Tiedot ja viestintä</p> <p>Fagerstan kunta tiedottaa aktiivisesti kunnassa asuvien suomenkielisten lainmukaisista oikeuksista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suomenkielinen puhelinpalvelu saatavilla joka viikko soittamalla tiettyyn puhelinnumeroon • Kotisivusto www.fagersta.se, tiedot suomeksi • Mahdollisuus kääntää kunnan asiakirjoja suomeksi • Mainonta, mainosjulisteet ja markkinointi tarpeen mukaan • Tietoa suomen kielen hallintoalueesta ja sen tarkoituksesta kaikissa sellaisissa tapahtumissa ja toiminnoissa, joissa se on mahdollista.
<p>Esikoulu</p> <p>Fagerstan kunnan tulee tarjota esikoulutoimintaa, jossa opetus järjestetään joko kokonaan tai olennaisin osin suomeksi, jos lapsen huoltaja sitä pyytää.</p> <p>Pyrimme aktiivisesti siihen, että yhä useammat lapset hakeutuvat suomenkieliseen kotikielen opetukseen. Lisäksi tukea tarjotaan myös suomeksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Esikoulussa tulee painottaa aktiivisesti, että suomenkieliseen vähemmistöön kuuluvilla lapsilla on mahdollisuus olla kaksikielisiä. • Vanhempien tapaamisissa huoltajille kerrotaan kaksikielisten lasten suomenkieliseen opetukseen osallistumisen hyödyistä ja mahdollisuuksista osallistua suomenkieliseen esikoulutoimintaan tai saada opetusta suomeksi. • Toimintaan tulisi sisältyä kulttuuriin liittyvää ja pedagogista materiaalia myös suomeksi. • Tietojen kääntäminen suomen kielelle • Esikoulutoiminnasta tiedottaminen suomeksi kunnan kotisivustossa

<p>Koulu</p> <p>Fagerstan kunnan tulee tarjota suomenkieliseen vähemmistöön kuuluvalla oppilaalle äidinkielen opetusta suomeksi.</p> <p>Fagerstan kunnan on tiedotettava huoltajille aktiivisesti kaikkien peruskoulun oppilaiden oikeudesta äidinkielen opetukseen sekä Fagerstan kunnan oppilaiden mahdollisuudesta kansallisten vähemmistöjen kulttuurin, kielen, uskonnon ja historian perustietojen oppimiseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Peruskoulussa on varmistettava aktiivisesti, että suomenkieliseen vähemmistöön kuuluvilla oppilailla on mahdollisuus olla kaksikielisiä. • Vanhempien tapaamisissa huoltajille kerrotaan kaksikielisten lasten suomenkieliseen opetukseen osallistumisen hyödyistä ja mahdollisuuksista saada opetusta suomeksi. • Koulun tulisi tarjota kulttuuriin liittyvää ja pedagogista materiaalia myös suomeksi. • Suomea äidinkielenään puhuville oppilaille, jotka osallistuvat äidinkielen opetukseen, tarjotaan suomen kielikoe vieraiden kielten taitovaatimusten perusteella. Siten on mahdollista saada arvosana sekä äidinkielestä että vieraasta kielestä suomen kielen taitojen perusteella. Tämä on mahdollista, jos oppilas ei opiskele toista vierasta kieltä, koska vieraista kielistä voidaan antaa vain yksi arvosana. • Ikään perustuva äidinkielen opetus
<p>Sosiaalihalnto</p> <p>Sosiaalihalnto on jaettu seuraaviin toiminta-alueisiin: yksilö- ja perhepalvelut, sosiaalinen kestävyys sekä hoidon ja terveydenhuollon osasto.</p> <p>Viranomaistoiminnassa tarjotaan suomea puhuvia työntekijöitä, jos palveluiden käyttäjät sitä tarvitsevat.</p> <p>Sosiaalihalnton tulee tarjota suomen kieltä hallitsevia työntekijöitä vanhustenhoidon järjestämiseksi kokonaan tai olennaisin osin suomeksi, jos sitä pyydetään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kotisivusto fagersta.se sisältää suomenkielistä tietoa sosiaalihalnton toiminnasta. • Sekä suullista että kirjallista laadullista tietoa on saatavilla suomeksi. • Suomen kielen osaaminen katsotaan eduksi, kun sosiaalihalntoon haetaan uusia työntekijöitä. • Kaikilta sosiaalihalnton uusilta asiakkailta/asianomaisilta/potilailta kysytään, mikä heidän äidinkieltensä on, ja kerrotaan oikeudesta kaksikieliseen palveluun.

<p>Kunnan on huolehdittava, että vanhuksat saavat osallistua suomenkieliseen kulttuuriin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoito- ja terveydenhuoltotoiminnan tulee tarjota suomenkielistä kulttuuriin liittyvää ja pedagogista materiaalia.
<p>Henkilöstösuunnitelma</p> <p>Kaikki toiminnot voivat nimetä vähintään yhden suomea puhuvan yhteyshenkilön.</p> <p>Kaikkien työntekijöiden on tiedettävä, että Fagerstan kunta kuuluu suomen kielen hallintoalueeseen, ja hallittava siihen kuuluvat perusasiat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen kieltä osaavien työntekijöiden kielen kehitystä tuetaan ja kannustetaan siten, että he voivat käyttää kieltä työssään tai yksittäisissä toimissa. • Fagerstan kunnan työnhakuilmoituksissa on mainittava tarvittaessa: suomen kielen osaaminen katsotaan eduksi. Sen lisäksi voidaan mainita tarvittaessa: Fagerstan kunta kuuluu suomen kielen hallintoalueeseen, mikä tarkoittaa, että kunnan vastuulla on myös tarjota suomenkielisiä palveluita niitä pyytävälle henkilölle. Siksi tavoitteenamme on lisätä suomea osaavien työntekijöiden määrää organisaatiossamme.
<p>Ruokapalvelu</p> <p>Suomalaisten ruokalajien tai jälkiruokien tarjonnan lisääminen tiettyinä päivinä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vappuaatto • Isänpäivä: sama päivämäärä kuin Ruotsin kalenterissa • 24. joulukuuta: jouluaatto • Joulutorttujen joulukuussa • Kaikki ruokalajit tarjotaan kaikille sosiaalihuollossa. • Vuosina 2019–2021 selvitetään, tarvitaanko suomenkielinen ruokalista myös kotipalvelussa ja koulussa.

<p>Kulttuuri</p> <p>Suomen kielen hallintoalue tekee yhteistyötä erilaisten tapahtumien järjestämiseksi Fagerstan kirjaston, kulttuurikoulun, lasten ja nuorten kulttuuriryhmän sekä kulttuuriosaston kanssa.</p> <p>Kulttuuritoiminnoissa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa suomalaisen kulttuuritarjonnan kehittämiseksi.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Fagerstan kunnan tulee varmistaa suomenkielisen vähemmistön kaikkien ikäryhmien vaikutusmahdollisuudet kulttuuritoiminnan suunnittelun yhteydessä.• Suomenkielistä kirjallisuutta tulee tukea Fagerstan kunnassa, ja suomenkielisiä kirjoja tulee olla saatavilla Fagerstan kirjastossa.• Fagerstan kirjaston tulee tarjota puhe- ja äänikirjoja suomeksi.• Fagerstan kirjastossa tulee olla suomenkielistä lastenkirjallisuutta.• Fagerstassa olevat järjestöt voivat hakea välineitä hankkeisiin ja tapahtumiin, joiden tavoitteena on vahvistaa suomen kieltä ja suomalaista kulttuuria. (Hakukriteerit ovat osoitteessa fagersta.se/suomeksi. Hakemus osoitetaan suomen kielen hallintoalueelle.)• Suomen kielen hallintoalue toimii yhteistyössä neuvoa-antavien ryhmien ja kunnan muiden toimijoiden kanssa erilaisten tapahtumien järjestämiseksi.
---	--

Edellisen toimintasuunnitelman 2015–2017 saavutetut tavoitteet

Hoito ja terveydenhuolto

- Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon tarjoaminen suomeksi
- Viranomaistuen tarjoaminen suomeksi
- Suomenkielisten kulttuuritapahtumien tarjoaminen
- Kohtaamispaikkojen tarjoaminen suomenkielisille, joilla on diagnosoitu dementia
- Erityisasumisen suomenkielisen osaston tarjoaminen

Ruokapalvelu

Suomalaisten ruokalajien/jälkiruokien tarjoaminen Sollidenin suomenkielisellä Milan/Miilu-osastolla:

- 24. helmikuuta: ruotsinsuomalaisten päivä
- 28. helmikuuta: Kalevalan päivä, suomalaisen kulttuurin päivä
- Äitienpäivä: suomalaisen kalenterin mukaisesti
- 6. joulukuuta: Suomen itsenäisyyspäivä
- Suomalaisen keiton tarjoilu kaikille ruokapalvelun asiakkaille

Esikoulu

- Huoltajille annettu mahdollisuus hakea paikkaa suomenkieliseen esikoulutoimintaan Hypernet-verkkopalvelun kautta
- Esikoulujen vuosittaisten kaksikielisten tapahtumien tarjoaminen

Toimintasuunnitelman ulkopuolinen kehitys

- Ennaltaehkäisevän NESTORI-terveydenhuoltoneuvonnan aloittaminen Malmenissa

Edellisen toimintasuunnitelman aikana saavutetut tavoitteet säilytetään uudessa toimintasuunnitelmassa. Tavoitteena on säilyttää ja mahdollisesti myös kehittää näitä tavoitteita.

Jatkotoimenpiteet

Kansallisia vähemmistöjä koskevan lain täytäntöönpano on pitkäaikaista ja jatkuvaa työtä. Siksi toimintasuunnitelma tarkistetaan kolmen vuoden välein tai tarvittaessa.

- Jokainen hallinto vastaa toimintasuunnitelman voimassa olevien tavoitteiden toteuttamisesta ja vähemmistölain pyrkimysten täyttämistä.
- Jokainen toimikunta vastaa toimintasuunnitelman tavoitteiden vuosittaisesta rahoituksesta ja järjestämisestä.
- Kunnanhallitus tarkistaa vuosittain, että suunnitelman tavoitteet täytetään.

